

ter naj vam da potrebne duševne in telesne sile za uspešno delovanje v vašem lepem poklicu.

Od profesorskega zbora je nato govoril še g. ing. Simonič, na kar sta se v imenu učiteljskega zboru izbrani besedali, kraljevski banski upravi, posebno še gospodu podbanu in slednjič tudi vsem predavateljem, ravnateljem meščanske šole g. Melhior Rismal iz Slov. Bistrice in gđ. Vika Kulovic iz Vite vasi.

Potem je g. podban razdelil udeležencem obiskovalna izpiznevala in se pri tem z vsakim razgovarjal o krajevnih razmerah in o možnosti njegovega udejstvovanja na kmetijskih in gospodinskih šolah.

V obednici »Vesne« se je nato v najbolj-

šem razpoloženju vršil lepo uspeli banket pod vodstvom ravnatelja gospe Rapočeve, ki je kot gospodinja pozdravila gospoda podbana in vse navzoče. Tu se je g. podban z vnesenimi besedami najprej spomnil Nj. Vel. kralja Aleksandra I. in z »Živijo« vzklikom na kraljevo rodbino je sledila pesem za pesmijo. In pesem — tako je poudarjal g. podban ob slovesu — naj zveseli, bodri v delu nas, naj prinese žarek veselja in zadovoljstva v sleherni kmetjsko hišo.

Tako je naglo pretekel čas in s prisrčnim »Na svidenje pri praktičnem tečaju! Na svidenje pri občestvu!« so se razšli tovariši in tovarišice po vsej Dravski banovini. Da bi njih trud bil poplačan z dobro uspelim delom med narodom!

## O enotnosti samoučil in neprilikah.

(Dopis iz vrst učiteljstva.)

Kdor je kedaj imel opravka z otroci v šoli, ve, kako težko je v začetku šolskega leta napraviti pri njih red glede samoučila, med temi zlasti kar se tiče zvezkov, ker je tozadevno takoj v začetku šolskega leta treba v vsakem razredu storiti nagle ukrepe. Da je za zvezke, potrebne za šolske naloge, radi enotnosti, reda in hitre nabave potrebno skupno naročilo, za ves razred pri tej ali drugi tvrdki, je jasno, potrebno je pa še iz razloga, da se lahko nabavljajo zvezki revnim učencem, ki jih iz pičle dotacije učiteljskega ne more.

Lansko leto je — očitno inspiriran od trgovskih krogov — ne da bi bilo pri tem moglo povedati svoje mnenje tudi učiteljstvo, izšel odlok — s katerim se mu skupno nabavljanje samoučil prepoveduje.

Enako je tudi s knjigami. Kdor ve, koliko revnih učencev je danes v naših šolah in kako malenkostne subvencije dobivajo baš knjižnice ubožnih učnih knjig na posameznih šolah in kako male so te zaloge, temu bo jasno, da le te nikakor ne morejo kriti potrebe za vse pomoči potrebne otroke in jim dajati na posodo brezplačne izvide učnih knjig, ki jih koncem leta vračajo. Razumel bo tudi nabavljanje knjig premožnejšim učencem za razrede skupno, da se je pri eventuelnih 10 eksemplarih posameznih knjig dobivalo tudi običajen brezplačen izvod za ubožne učence ali pri 10% prihranilo kaj zanj med tekočim šol. letom. Žalibog, da so ukiniti listki pri učnih knjigah za brezplačne izvide. Zadnje čase je začela pozornost obračati na to Učit. gospod. poslovalnica, ki se je pa učiteljstvo poslužuje le pri nakupu uradnih potrebščin.

Ni je vrste, ki bi bila nastopila proti učiteljstvu tako brutalno, kot so to storili trgovci s šolskimi potrebščinami. Letos je izšel drugi odlok, ki dovoljuje nabavo samoučil sporazumno s starši. Učiteljstvo je mislilo, da bo vsaj sedaj tozadevno mir in red.

Ali zmotilo se je. Očitno nekdo med zainteresiranimi nima miru, če ne izide — »v svrhu reklame seveda« — vsako leto kak članek, ki pogreva lanske tozadevne preje citirani odlok. Kajti v »Jutru« je 12. t. m. izšel zopet tak monsturni, čegar dopisnik opozarja javnost na lanski odlok in se pri tem ne sramuje sledeče denunciacije: »in učno osebo ne sme na primer zaradi barve ovitka, zvezkov in podobnega pošiljati učence le v gotove trgovine«.

Dopisnik očitno o enotnosti zvezkov nima pojma. Kaj je učiteljstvo radi tega pre-

stalo lansko leto, ko so učenci nosili v šolo za šolske naloge zvezke z raznobarnimi ovitki — razne velikosti, brez pivnikov — ki so jih posamezne trgovine, bodisi vsled nejasne izjave otrok, bodisi vsled napačnega umevanja svojih nastavljenec — ali da se iznebe zvezkov, ki radi barve ovitkov ne gredo — le tem dajali v nakup, o tem zaenkrat molčimo. Radi bi pa vedeli, kateri trgovski nastavljenec bi bil zmožen nabaviti n. pr. za vse učence I. in II. razreda enotne zvezke, tako, da bi to naročilo izvedli otroci sami sedaj v začetku šol. leta.

Odločno pa moramo odkloniti zadnji stavek tega dopisa, ki se glasi: »Gremij trgovcev vljudno prosi, da mu prizadeti javijo eventualne poedine primere, ki bi nasprotovali gornjim odredbam.«

Kdo so ti prizadeti? Ali morda starši, ki bi jim bila s skupnim naročilom odvzeta skrb in pot za to nabavo. Ali morda otroci, ki so veseli, da se takih naročil iznebe. Ali morda trgovci s šolskimi potrebščinami sami?

Kajti med tem ko upravni, ki se pritožujejo, še danes prav uslužno izvršujejo taka skupna naročila in dopuščajo, da nekdo poziva nje same, naj take slučaje javijo gremiju trgovcev — ali je morda mislil, da bi to ovajanje opravili starši ali celo otroci. Vsa stvar izgleda že malo smešna, če se spominimo na časopisno reklamo te vrste trgovcev. Le kako je to, da je le tem dovoljeno dajati reklamo v časopise, v dopisu pa poziva, naj prizadeti enako reklamo med učiteljstvom — ki je pa seveda nikjer ni — ovadijo gremiju trgovcev.

Način teh časopisnih lanskih in letošnjih člankov je za učiteljstvo — pa nič manj za trgovce te vrste — skrajno ponižujoč. Za učiteljstvo zato, ker poziva na denunciacijo proti njemu — torej se ga javno v časopisih sumniči protipostavnih dejanj, ki jih pa ne zakrivlja.

Le čemu ta gonja? Ali ni ta reklama ponižujoča tudi za trgovce?

Če je le tem morda toliko za tiste odstotke, ki so jih dajali pri tem nakupu in jih je učiteljstvo uporabljalo za podporo revnim učencem, naj bi mirno oznanili, da jim teh odstotkov enostavno ni mogoče več dajati, ali pa to sporočili v trgovinah.

Zavedati bi se pa morali, da bi pri vseh eventuelnih takih protestih, katerih posledica je bil lanski odlok, morali med se poklicati tudi učiteljstvo, ki bi bilo na pristojnem mestu vsaj lahko pojasnilo vzrok takih skupnih nabav.

## Monopol šolskih zvezkov.

Ministrstvo prosvete je z odlokom z dne 17. avgusta t. l. št. 26207 naročilo vsem srednjim šolam, da se morajo odsej vse šolske stvari pisati na štirih tipih vezbank, ki jih ima v zalogi državna štamparija šolskih knjig. Sekcija trgovcev s papirjem in pisarniškimi potrebščinami pri Gremiju trgovcev v Ljubljani je z ozirom na težak položaj, ki je s tem

nastal za vsa obrtna in trgovska podjetja, ki se pečajo z izdelovanjem ali prodajo teh predmetov, predložila kr. banski upravi spomenico s prošnjo, naj kr. banska uprava izdejuje, da se vezbanke tipa državne štamparije pri nas ne uvedejo. V utemeljitvi te prošnje se navaja:

1. odlok bi ubil našo industrijo zvezkov,

bene zajednice. Dotlej so bili izročeni neprestanemu zapostavljanju s strani njihovih srečnejših tovarišev. V pomožni šoli pa izražajo slabonadarni radost pri delu in učenju, ker se tu vrši njim primerni pouk in se tudi ravna po njih in ne kakor v normalni narodni šoli, po dobro ali srednjenadarnih učencih. Če bi se slabonadarnega pustilo v normalni šoli, bi po večletnem učenju v enem in istem razredu zapustil šolo kot popoln analfabet.

Na zapadu vstopi v pomožno šolo deca, ki je obiskovala najmanj eno leto brezuspešno narodno šolo. Zongliranje z metodo »testov« se smatra vse bolj za pseudo-znanstveno. Po neuspešnem učenju v osnovni šoli se vrši najmanj 3 mesece opazovanje — tako se vsaj dela na Dunaju. To opazovanje vrše skupno učitelj pomožne šole, učitelj osnovne šole in šolska zdravniška obeh šol; to je zanesljiv način določevanja otroka za pomožno šolo. Abnormalne duševne otroke se ne more diagnosticirati od danes do jutri, nego se jih mora dolgo observirati. Preden se ugotovi, da je otrok slabonadarn, se morajo konstatirati nedostaki ne samo v šolskem, nego v celokupnem otrokovem življenju; zato je pa potrebno daljše opazovanje.

Na zapadu imajo pomožne šole redno 6 razredov. Sedmi razred se otvori le radi profesionalnega (poklicnega) usposobljenja, toda le bolj poredkoma. Tudi naše pomožne šole morajo imeti 6 razredov — dosedanje naše pomožne šole v Ljubljani in Mariboru imajo po 6 razredov — ker izgubi otrok že 1—2 leti preden vstopi v pomožno šolo.

Pomožne šole imajo svoj posebni učni načrt. Izpuščeno je vse nebištevno, vse kar

ni neobhodno potrebno. Pouk ima pretežno praktični značaj. Da se more pri pouku v teh šolah individualno postopati, ne sme presežati število učencev v razredu 15. Razred, ki vsebuje več učencev, se mora deliti.

Pomožna šola je predhodnica današnjih aktivni ali delovni šoli. Izzvala je jačje delo v otroški psihologiji, s čimer je pobudila normalno šolo k intenzivnejšemu delu in so njena sredstva prešla tudi v normalno šolo. Ako bi hoteli pazljivo zasledovati pot modernih šolskih idej, nas mnogovrstno povede v pomožno šolo in v ostalem v medicinsko pedagogiko. Radi tega se pomožna šola mora smatrati za pedagoško in socialno pomožno ustanovo.

Za tako posebno ustanovo se mora izobraziti posebna strokovna učiteljska osebnost. Vse zapadne države se žurijo, da izobrazijo za pomožne šole strokovne učitelje. Ti učitelji morajo imeti več znanja iz psihologije, psihopatologije in v obče širše znanje iz pedagogike in pedspatologije. Radi tega se na zapadu zlasti po svetovni vojni ustanavljajo posebni tečaji za usposabljanje nastavljenecv teh šol. Tudi naša država ne zaostaja v tem delovnem pravcu, četudi nekoliko zakasnelo. Preteklo leto (1929/30.) se je otvoril tečaj za izobrazbo učiteljev za delo v pomožnih šolah in oddelkih za slaboumno deca. Sprejetih je bilo v ta tečaj 18 učiteljev in učiteljic in 2 češkoslovaška učitelja. V prihodnjem šolskem letu (1930/31.) se sprejme v ta tečaj 40 učiteljev. Trideset učiteljev se bo pripravljalo poglavitno za delo pri slaboumnih, a kot vzporedna stroka je usposabljanje za izobrazbo gluhotonemih ali slepih; pet kandidatov ima kot glavno stroko izo-

ki je doprinašala do sedaj ne le obćim interesom, marveč s plačevanjem davkov tudi državi največje žrtve, ker je v času najtežjih kriz vzdrževala z največjo požrtvovalnostjo svoja podjetja. Kaj naj napravi industrija in trgovina s sedanjimi velikimi zalogami, katere si je pripravila, ker ni do zadnjega momenta vedela, da bo izdan gornji odlok ministrstva prosvete.

2. obstoji zakonito določilo, ki jasno pravi, katere vrednotnice in tiskovine se smejo monopolizirati in pri čemur je izrečno do- stavljeno, da so šolski zvezki od tega izvzeti.

3. odlok bo pa tudi prizadel šole in učence same, ker blago ne bo vedno in pravočasno na razpolago. Mnogim trgovcem ne bo mogoče blaga nakupiti, ker nimajo vsi sredstva, da bi plačevali vezbanke že pri naročilu ali pa potom povzeta.

Nadalje se v spomenici poudarja, da je trgovina s papirjem in pisarniškimi potrebščinami prosta obrt in da ne gre za posamezne predmete, ki spadajo v obseg te trgovine, vpeljati monopola.

Sekcija prosi končno kr. bansko upravo, da se njena vloga reši čimprej, da glede preskrbe s šolskimi zvezki ne nastane zastoj, ker si do končne rešitve tega vprašanja nikdo ne bo naročil novih zvezkov.

## Splošne vesti.

— Uradniški zakon. Kakor smo že v zadnji številki poročali, je projekt novega uradniškega zakona že gotov. Kategorije od padejo in bodo uvedeni mesto njih čin. razredi. S posebno odredbo, ki bo tvorila sestavn del zakona, bo odrejena prevedba iz dosedanjih kategorij in skupin na odgovarjajoče čin. razrede. Plačilni razredi bodo urejeni tako, da pride sedanji III. kat. v plač. razr. od X. do VI., II. kat. od IX.—V., I. kat. od VIII. do I. Rodbinske pokojnine prevzame poseben pokojninski fond.

— Sokol kraljevine Jugoslavije je vložil posebno spomenico na g. min. predsednika, v kateri se zavzema za nujno rešitev aktualnih učiteljskih vprašanj, ureditev stanarine potom pravilnika, izboljšanje materialnega stanja učiteljstva in izobrazbi odgovarjajočo razvrstitev po novem čin. zakonu, poudarja joč, da ta vprašanja onemogočujejo popolno udejstvovanje učiteljstva pri prosvetnem delu.

— Izkaz članov za poslovno leto 1930/31. Doslej so poslala poverjeništvu izkaze učiteljska društva slovenjgraško, ormoško in ptujsko. Ostala društva posnemajte!

— Ako niste prečitali v zadnji številki Učit. tov. članek »Boj proti Učiteljski gospodarski poslovalnici«, prečitajte ga danes, ker je v zvezi z današnjim člankom o enotnih samoučilih v šolah. Vsak zaveden tovariš mora biti informiran glede »Učiteljske gospodarske poslovalnice«, kake namene ima.

— Raba šolskih zvezkov. Z ozirom na poziv, ki ga je priobčil gremij trgovcev v Ljubljani v zadevi nakupovanja zvezkov po učiteljstvu, se je zglasila dne 16. septembra t. l. deputacija ljubljanskega učiteljskega društva pri načelniku prosvetnega oddelka g. dr. Lončarju ter mu tolmačila mišljenje učiteljstva glede zvezkov, ki morajo biti za isti predmet enotni, kar zahteva tudi šolski nadzornik ob priliki nadzorovanja pouka.

— Navajanje staršev in otrok k denunciacijam proti učiteljstvu. Dnevni listi so priobčili sledečo notico: »Ob začetku šolskega leta opozarja Gremij trgovcev v Ljubljani učence, dijak in njihove starše, da učno osebo po odloku bivšega velikega župana in šefa prosvetnega oddelka ne sme pobirati po šolah nikakih prispevkov za skupno nabavljanje šolskih potrebščin, kakor tudi ne sme agitirati za kako poedino tvrdko. Vse trgovine s šolskimi potrebščinami imajo blago, ustrezajoče šolskim predpisom, in učno osebo ne sme na primer zaradi barve ovitka zvezkov in podobnega pošiljati učence le v gotove trgovine. Dijaki in njihovi starši imajo

pravico nabavljati šolske potrebščine pri onem trgovcu, pri katerem sami hočejo. Gremij trgovcev vljudno prosi, da mu prizadeti javijo eventualne poedine primere, ki bi nasprotovali gornjim odredbam.« Ta notica pač ne dela časti niti onim, ki so povzročili objavo in ne listom, ki so jo priobčili. Ako bo potrebno, bomo ustregli prizadetim s podatki, kako one tvrdke, ki se pritožujejo, prav rade sprejemajo in izvršujejo skupna naročila za vse učence v razredu in se še nadalje priporočajo. Opozarjamo na današnji tozadevni članek.

— Lèsica-Molè: Prva srbska ali hrvatska čitanka za slovenske osnovne šole je bila odobrena po predlogu Glavnega Prosvetnega Sveta z odlokom Ministrstva Prosvete ONBr. 10.215 z dne 22. marca 1929.

— Tečaji za izobrazbo učiteljev defektne dece. Ministrstvo prosvete je z odlokom O. U. br. 56.123 od 28. jul. t. l. ter na osnovi §§ 14. in 162. zak. o nar. šolah otvorilo v Beogradu celoletni tečaj za izobrazbo učiteljev defektne dece. Tečaj bi se moral otvoriti 15. septembra 1930 ter bo trajal do kraja junija 1930. Sprejetih bo 30 učiteljev za pouk slabonadarnih dece ter kot stranski predmet gluhotonem ali slepo, pa 5 za slepe ali gluhotone in stranske slabonadarnih. Prijavljenci morajo imeti maturo, uspos. izpit in ne nad 5 let službe ter odlično oceno. Dobivali bodo svoje redne prejemke. Ob kraju tečaja se vrši diplomski strokovni izpit.

— Otvoritev novih pomožnih šol. Ministrstvo prosvete je otvorilo nove pomožne šole v Beogradu (4 razr.), Zagrebu, Subotici in Novem Sadu (2 razr.), v Vel. Kikindi in Vel. Bečkerek (1 razr.).

— Za referenta v odseku za defektno deca ministrstva prosvete v Beogradu je imenovan Anton Skala iz Maribora, ki je že nastopil službeno mesto.

— Društvo učiteljic bo imelo sejo v nedeljo dne 21. t. m. ob 9. uri dopoldne v sobi Mladinske Maticе (Učit. tiskarna). Poleg drugega je na programu tudi razgovor o kongresu Nar. Zenskega Saveza, ki se bo vršil v Zagrebu od 13.—15. oktobra. Na kongresu se bo obravnavalo več vprašanj, ki so zanimiva zlasti za učiteljice, zato bi bilo priporočljivo, da se jih čim več udeleži kongresa. Vse podrobne informacije dobite v nedeljo pri seji. — Odbor društva učiteljic.

— Številka 7. našega stanovskega lista prinaša povodom moje 75letnice nekaj podatkov iz mojega življenja, ki pa niso povsem točni. Resnici na ljubo popraviljam, da sem služboval v Trbovljah-Vode 44 let, ne pa 43, da po gimnazijah študijah nisem vstopil v 4. letnik učiteljskega, ki ga takrat še ni bilo, ampak v enoletni učiteljski tečaj, da nisem napravil mature z odličnim uspehom, ampak z navadnim, da moja prva žena ni bila polkovnikova, ampak stotnikova hči, brez generalštabnega naziva in da sem prosil 1. 1883. za nadučiteljsko mesto v Trbovljah-Vode na migljaj gosp. nadzornika Ambrožiča, ne pa Grossa, Sicer pa izrekam cenj. poročevalcu za tako laskavo priznanje mojega delovanja na šoli Trbovlje-Vode najiskrenejšo zahvalo. S tovariškim pozdravom znanim Ivan Kern, šolski upravitelj v p. Vojnik, dne 13. sept. 1930.

— Šolskim upraviteljem v litijem skrezu! Članarino za Sl. Šol. Mat. sem prejel dosedaj le od 8 tov. upraviteljev. Prosim tudi druge, da zadevo uredi vsaj do 30. sept. Glej okrožnico Sreskega načelnika v Litiji od 5. aprila 1930, prosv. štev. 563. Poverjenik: Rostohar Dragotin.

— Nujno rabim 24 Schreinerjevih čitank II. del II. izdaj. kralj. zal. šol. knjig v Ljubljani 1924. Knjige so lahko že rabljene. Po nujbo z navedbo cene je poslati na upravitelja nar. šole v Koprivnici pri Rajhenburgu. Istotam oddam 19 računic I. del Černivec iz 1. 1924. a 7— »Din in 17 računic II. del Černivec iz 1. 1925. a 10— »Din, popolnoma nove, trdo vezane. Za te knjige pridejo v pošte 1 do 3 razrednice.

— O letošnji statistični kabei bi se morali tudi marsikaj pomeniti že zaradi enotnosti. K temu nas navajajo tudi štiri vprašanja na zadnji strani formularja: pripombe k temu stat. formularju. V podrobnosti spuščati se na tem mestu ne kaže, pač pa se naj prenese zadeva v učit. društva ali na sestanke šol. upraviteljev — ki bi morali biti subvencionirani — pod predsedstvom sres. šol. referentov. Čas je tudi, da se lotimo vprašanja o šol. učnih knjigah, ker je nujno potrebno, da izginejo iz vseh šol vsi surogati in plagijati, ki so nastali po vojni. — Šijanec Lju-devit.

— Mornariška obrtna šola v Tivatu potrebuje enega stalnega učitelja za predavanje predmetov, ki so predvideni za 4 razrede srednjih šol in sicer: Aritmetika, geometrija, zgodovina, zemljepis, učni jezik in lepopisje. Kandidat mora imeti kvalifikacijo za učitelja, mora biti naš državljani in ne sme biti starejši od 40 let. Predpisno kolkovane prošnje naj se pošljejo takoj poveljstvu pomorskega arzenala v Tivatu. Nastop službe 30. septembra t. l. Ostali pogoji so razvidni iz službenega vojnega lista št. 35/1930, ki je na razpolago pri pristojnih poveljstvih vojnih okrožij in na vseh orožniških postajah.

— Risarski tečaj v Ljubljani. Na intervencijo je kraljevska banska uprava oddelka VIII. v Zagrebu naknadno nakazala udeleženeem iz Savske banovine podporo po Din 1000— pod br. 13.639-VIII. 1930. Čim dospe denar, ga razdelimo. — Kus Viljem.

A. Črnivec, Petdelna računica za osnovne šole, I. in II. del (ločeno kakor doslej). Bano-vinska založba šolskih knjig in učil v Ljubljani pripravila novo izdajo gornjih dveh knjig, po katerih je bilo že del časa stalno povpraševanje. Knjigi, prilagojeni novemu učnemu

načrtu, je pregledal tudi že Glavni prosvetni svet; nista pa odobreni kot različni knjigi, ker se po učnem načrtu v I. in II. razredu osnovnih šol ne sme razen čitanke rabiti nobena druga knjiga pri pouku v šoli. Prav dobro pa bosta Računski službi učencem kot pomožni knjigi doma. Praksa je pokazala, da sta knjigi brezpogojno potrebni; zato se je Zaloge oddala za novo izdajo. Obe knjigi bosta na razpolago takoj prve dni oktobra t. l., založnica pa sprejema naročila že sedaj.

**Rajoniranje šol. občin.** Z novim zakonom o narodnih šolah se bomo počasi izenačili po celi državi in to v vseh panogah, tiče se šolstva in učiteljstva. Smatram, da je ravno sedaj tudi nastopil čas, ki je najbolj prilichen, da se ponovno rajonirajo posamezni šol. okoliši. V mislih imam predvsem podeželske šol. občine. V sedemdesetih letih, torej po uveljavljanju drž. šol. zakona a. o. iz l. 1869., so merili z verigami oddaljenosti občin od šole. Potem pa so se preoblikovali rajoni le ob postanku kake nove šole, ali po izboljšanju cest in komunikacij vobče, s čemer so se občine ali njih deli, ali tudi posamezne hiše zblizale bolj novi šoli, kakor pa oni, kamor so bili dotedaj vsolani. Zadeva je bila končno veljavno urejena s tem, da so se istočasno prepisali tudi davčni prispevki od prešolanih hiš od stare na novo šolo. Dosega umljivo pa je, če so se kraj. šol. sveti branili takih šolarjev — tujecev, od katerih je brala sicer šol. prispevke domača občina, a šola, ki so jo otroci obiskovali, ni dobila nič, četudi so ji »tujci« povzročali večje stroške. Še večje brige pa imajo v takih slučajih šol. upravitelji, ki presojajo položaj še osobito iz pedagoških vidikov. Pri letni statistiki, kakor je bila n. pr. letos, jim otroci iz nevsolanih občin ne bodo delali nobene skrbi, ker tabela ne izkazuje nobenih tozadevnih rubrik, vendar pa povzroča tako stanje obilo pisarije že pri dovoljenju za prvi vstop, potem končni izstop, ali preselitev, ali prestop na meščansko ali srednjo šolo itd. Zato je najboljšje, da se vsepovsod, kjer se je pokazala tekom let potreba, prešolajo občine ali pa samo njih deli v šole, kamor jim kažejo prilike najboljše, ter se seveda obenem tudi regulirajo davčni prispevki posameznih na novo rajoniranih šol. — **Šijanec Ljudevit.**

**Opomba uredništva:** To vprašanje bo točno urejeno s pravilnikom, ki bo uveljavljen v to svrhu list o šolski teritoriji, tako da bo vladala tozadevna absolutna jasnost. Da bi le pravilnik že izšel, ker bo s tem rešenih nebroj vprašanj, ki sedaj čakajo rešitve in puščajo šolstvo v nejasnosti.

**Kaj govori ocena P. Flereta o knjigi »Prirodne sile«** v stvarnem oziru? Razumljivo je, da so si prirodne vede utrle pot tudi že v osnovno šolo. Pa ni dovolj le teoretsko znanje prirodnih nauk, treba je to znanje tudi praktično poglobiti. In ta namen ima Fleretova knjiga. Naj bi zato postala zanimiva prirodoslovna čitanka osnovnošolske mladine, ki hoče na izbranih, najenostavnejših pojavih pokazati medsebojno delovanje prirodnih sil, katere si je znal človek časoma udomačiti. V stvarnem pogledu je knjiga uspela. (Dr. Simon Dolar.) Knjigo »Prirodne sile in njihova uporaba« Pavla Flereta je na osnovi Glavnega Prosvetnega sveta S. Br. 579/27 ministrstvo prosvete s svojim odlokom (O. N. Br. 62950/28 odobrilo kot pomožni učbenik za prirodoslovje v višjih šolskih letih osnovne šole. Izdala in založila jo je »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani. Pripominjamo, da je to edini odobreni učbenik za prirodoslovje v osnovnih šolah.

**Kurivo in stanarina za učiteljstvo.** Cenjeni tovariši uredniki! Učiteljujem v Slovenskih gorah. Prav lep kraj, posebno jeseni. V mehke pastelne barve se je odela pokrajina, le na starem grajskem zidovju drhti rdeča pesem divje trte. V mesečnih nočeh mečejo visoki topoli dolge sence čez tise stezice. Klopoteci pritrkujejo v nočni mir. Bogme, tu bi moral biti pesnik, če bi ne bil učitelj. Ker sem pa učitelj, me v tej lepi harmoniji motijo najrazličnejše skrbi. Kakšne pa? O, to takoj uganem! **Stanarina** — **kurivo**, **kurivo** — **stanarina**, to je circulus vitiosus teh lepih dni. Naš kraj, s tem mislim vse vsolane vasi, je drugače gospodarsko precej trden, posebno v primeri z drugimi predeli naše Dravske banovine. Viničarji tudi pri nas več kakor skromno živijo, pa tudi drugih siromakov ne manjka. Tu mislim predvsem posestnike in druge pridobitnike, ki s svojim denarjem v največji meri vzdržujejo javne ustanove in naprave. Ti so pri nas premožni. Ti ljudje so pri nas v zadnjih dveh letih s prostovoljnimi prispevki zgradili nov gasilski dom, nabavili brizgalno, sezidali gledališko dvorano in prenovili cerkev, kar je stalo težke tisočake, kar pa je tudi vse hvale vredno. Nič ne rečem. Kar mora — mora biti! Napovedana pa je bila tudi seja krajevne šolskega odbora. Tudi to mora biti, so pritrtili odborniki in sedli ki zeleni mizi. Potem so jim bile prečitane učiteljske prošnje za stanarino in kurivo. »Uh,« so se zgrozili možje, »ali nas mislite do golega oskubsti? Jej, jej, saj ne zmremo, ne, tega ne zmremo.« In so položili »zadevo« ad acta. In kot da ni nič, smo šli vsak svojo pot, oni na polje, mi v učilnice. »Tak« je, tovariši uredniki, tega članka realni konec. Mislim, da ni v njem nič takega, kar bi spadalo pod paragraf. Torej Te prosim, da ga priobčiš v listu. Prosil pa bi Te tudi, da mi pojasniš, kako bi prišel do svoje pravice. 9 m<sup>2</sup> drv, ki mi pripadajo, še vedno raste. Včasih grem skozi gozd. Kako skrivnostno šumi veter skozi krošnje. Glnjen poslušam pesem svojih devetih kubičnih metrov in si mislim: Morda pa le rastejo zame. Drugo Te prosim glede stanarine. April, maj, junij, julij, avgust, september. Šest mesecev po 150 Din = 900 Din. Kam naj se obrnem, hlapec Jernej, da dosežem izplačilo? S tovariškim pozdravom! — V. K.

**† Černelc Franc**, bivši šolski upravitelj v Artičah, je 15. jul. 1930 nepričakovano naglo podlegel zavratni bolezni. Uverjen sem bil, da bo spretnejše pero nego je moje napisalo po kojnemu tovarišu g. Francu Černelcu nekaj vrstic v spomin. Ali kakor vidim, doletelo je moje malenkost, da se dragemu nepozabnemu tovarišu nekoliko oddolžim in mu postavim skromen spomenik. Pokojni tovariš g. Franc Černelc je bil rojen 1871. leta v Globokem, kjer je posejal osnovno šolo, ki jo je takrat vodil kot nadučitelj upokojeni šol. ravnatelj g. Gustav Vodusek. Ta je ukazalnega in razboritega dečka navdušil za nadaljno šolanje. Učiteljske je dovršil 1891. leta v Mariboru. Prva njegova služba je bila Črešnjevec pri Pragerskem. Služboval je potem nekaj let v močno ponemčenih Brežicah, kjer se je s tovarisoma gg. I. Pečnikom in N. Supanom neustrašeno udeleževal v narodnem življenju. Zelo nevarno početje takratne dobe za mladega slovenskega učitelja. Ko pa je bila 1893. leta šola v St. Petru pod Sv. Goro razširjena v petrazrednico, je dobil ranjki stalno učiteljsko mesto ondi. Deloval je tukaj malone o let v kolikor ni bil eksponiran, kakor iz Brežic v Dobovo, na sosednje šole v Pod-sredi, Pečicah in Orešju. Tukaj si je izbral tudi življenjsko družico iz ugledne Kunejeve rodbine. Toda že leta 1902. je bil prestavljen v Artiče in kmalu imenovan nadučiteljem. V Artičah je deloval celih 24 let do svoje upokojitve 1926. leta kot nadučitelj. Njegovemu prizadevanju se je zahvaliti, da so postavili v Artičah novo moderno štirirazredno šolo, ki so ji leta 1910. prizidali še peti razred. Podpiral ga je pri tem pokojni župnik Potovšek. Ves svoj prosti čas v Artičah je uporabljal deloma kot občinski tajnik, deloma kot odbornik kmetijske podružnice. Kot več sadjar se je z vso vmeno posvetil šolski drevnici, iz katere so občani dobivali žlahtno sadno drevje. Pred 22 leti je pomagal ustanoviti Posojilnico in hranilnico v Globokem. Do svoje prerane smrti je bil v njenem odboru in je njegova moška, dobra premišljena beseda vsikdar našla vse upoštevanje. Ob svoji preselitvi v Brežice je prevzel leta 1927. v jeseni tajniško mesto v Skladišču zveze kmetijskih podružnic, ki ga je vzorno vodil vse do svoje smrti. Obenem je poučeval tudi na obrtni šoli vse do zaključka letošnjega šolskega leta. Mnogo truda in dela mu je povzročilo vodstvo tajniških poslov Sadjarskega in vrtnarskega društva v Brežicah, kjer si je stekel dosti zaslug s svojim neumornim delom ob priliki lepo uspele lanske letne razstave. Ko mu je hotel ob tej priliki odbor za to strokovnjsko delo nakazati primerno nagrado, jo je energično odklonil, češ da on dela za narodov blagor iz veselja ne pa iz koristiljublja. Ob svoji prerani smrti — star ni bil niti 59 let — zapuščal vdovo go. Ano in 3 skoraj preskrbljene otroke, 1 hčerko in 2 sina. Ranjkega Černelca so dičile kot učitelja in vzgojitelja vse vrline in kreposti. Kot tovariša pa značajnost in požrtvovalna kolegijskost. »Za tovariša vse, kar morem in premorem,« je bilo njegovo geslo. Vseposvoda, kjer je služboval, osobito pa v Artičah, je bil vsakemu posamezniku z veseljem na razpolago in zato so ga ljudje radi hodili izpraševati za nasvete. Kako je bil za vse to povsod priljubljen, pokazal je njegov za brežičke razmere res izredno veličasten pogreb 17. julija. Zastopani so bili vsi uradi in vsi sloji, med njimi mnogo okoličanov, zlasti Globočanov in Artičanov. To je pokazal tudi zvrhan voz najlepših vencev. Pred hišo žalosti so brežički pevci pomnožili po tovariših pevcih zapeli žalostinko »Človek, glej dognanje svoje!«. Ob odprtem grobu se je od blagopokojnega tovariša poslovil v zbranih in v srce segajočih besedah sreski šolski referent g. Fran Drnovšek, v imenu globoške posojilnice pa tovariš g. Josip Bohine. Pevci so zapeli »Blagor mu«. — Dragi nepozabni tovariši! Prerano in nepričakovano hitro si nas ostavil, zatisnil svoje ljube oči in nehalo je biti Tvoje blago srce. Pogrešali Te bomo vsi, ki smo Te ljubili in spoštovali. Tvoje mesto med nami ostane prazno in bržčas vedno prazno. Da Ti je zemlja lahka! — J. Medved.

## Stanovska organizacija UJU Iz centrale UJU.

Gospodine uredniče!

U »Učiteljskom Tovarišu« od 11. o. m., govoreči o izboru nove Uprave UJU kao i onome što je u vezi ovoga pitanja došlo po kongresu, donete su izvesne nepotpunosti, koje tangiraju neposredno i moju ličnost. Radi potpunosti samog pitanja, i da bi slovenačko učiteljstvo, koje ja neobično cenim, imalo jasnu sliku bar o onome što je u vezi s mojom ličnošću, ja molim poštovano uredništvo U. T. da u svome cenjenom listu otštampa i ovo.

Niko ne može sporiti da se izbor nove Uprave UJU nije trebao vršiti na ovogod. Kongresu, jer je o tome donet sporazum prošle godine u Zagrebu, na osnovi čega je i stara Uprava tu tačku stavila na dnevni red. Na tu tačku dnevnog reda nije učinjen nikakav prigovor ni od jednog člana Šireg Odbora, a unet je čak i jedan član u nova pravila u tom smislu. I kad se sve to ne može osporiti, onda ne treba zameriti ni onima koji su tražili da se izvrši izbor nove uprave. Predlog g. Skulja da s obzirom na nova pravila ostane stara uprava bio je i moj i ja sam se i na Kongresu za njega sav salagao, ali se nije uspelo, jer je Kongres većinom glasova taj predlog odbio. Što je javno konstatovao i predsednik g. V. Petrović. Posle toga predloga li mnogih govora pristupilo se izboru nove uprave. Tačno je, da je nova uprava izabrana: »okrnjeni skupštini«, i da tada nije

bila »većina poverjenika«, i ja žalim što je do toga došlo, ali je tačno i to, da je pristupila i novu upravu izabrala velika većina jugoslovenskih delegata sa teritorija šest banovina, a delom i sedme (savske) zašto imamo pismene izjave. Ne mislim da ovo nadglasavanje treba isticati, naprotiv žalim što je do toga došlo i hoću i ja da priznam da: »to je bio prvič, kar obstoja UJU, da se je izvolila lista, na katero niso pristala vsa poverjenikstva.« Ali kad se to već dogodilo, hoće li se priznat princip večine, i hoće li se zbog jednog nemilog i neželjenog slučaja napustiti Udruženje. I u ovom nemalom događaju ima uteških pojava, jer u novu upravu od 37 članova koliko ih svega ima, izabrato je od stare uprave 33 a svega četiri nova i sva četiri su krajnje nacionaliste; pa i ta četvorica su sa teritorije sekcije Beograd, a iz ostalih sekcija ostali su **apsolutno svi stari članovi i brojno i imeno**. S pravom se može reći izabrata je nova uprava sa starih članovima.

Priznajem, i svaki mora priznati da su izbori donekle i lična pitanja, jer se pri izboru i kandidovanju ličnosti s obzirom na njihov rad. Ali ako se što mislilo na moju ličnost ovim rečima: »da odide en predsednik in pride drugi«, ja mislim da sam od sebe otklonio svaku sumnju kad sam radi sporazuma i pune jednodušnosti na kongresu radio i govorio za predlog g. Skulja, posle izbora prekonstituisanja nove Uprave predložio da se ne pristupa konstituisanju dok se prethodno ne učine svi pokušaji da svi uzmu učesća, iako se ima potrebna većina, i koji sam izjavio da radi sporazuma i zajedničkog rada dajem ostavku i na položaj predsednika i člana Glavnog odbora.

Još dve napomene. U istom broju U. T. doneto je: »Po kongresu...« »Politika« 24. augusta 1930. priobćuje sledeći članek tov. Milana Rabrenovića iz Beograda. Taj članek koji je donet u U. T. kao moj nije moj, jer niti sam ga pisao, niti na njemu stoji u »Politici« moj potpis, niti je to »Politika« napomenula, i ne znam na osnovu čega je doneto da je to moj članek. Istina je da sam ja doneo jedan članek, koji je »Politika« objavila, ali to nije taj članek, već kao moj odgovor na članak Milutina Stankovića »Spor u učiteljskoj organizaciji«, a koji je Uč. Tov. doneo u celosti. Ja bih molio uredništvo U. T. da kada je doneo članek g. Stankovića da donese i moj kao odgovor na njega, kako bi i učiteljstvo slovenačko o svemu bilo tačno informirano.

Neka mi je dozvoljeno da na kraju kažem i ovo. U U. T. do sada je izložen istorijat ovog pitanja na kongresu i posle njega. Sada je očekivati da učiteljstvo sekcije Ljubljana i njegov organ ostanu na visini kao što su do sada bili i da od svoje strane učine sve da naša Uprava Udruženja ima: »potreban ugled in autoritativan vpliv, ki je potreben posebno sedaj, ko se rešujejo najaktualnejši problemi za šolo in učiteljstvo«, kako je to lepo rečeno u U. T.; a mi od svoje strane i sada izjavljujemo da svi članovi sadašnjeg Izvršnog Odbora svoje mandate i položaje stavljamo vam na raspoloženje.

U Beogradu, 14. sept. 1930. god.

M. Rabrenović.

## SPOR U UČITELJSKOJ ORGANIZACIJI.

(Objavljeno u »Politici«.)

U današnjem broju »Politike« izašao je članak pod gornjim nazivom. Nisam želeo, bar sada ne, da se ovo pitanje iznosi pred širu javnost, jer je ono naše, unutrašnje, staleško pitanje, koje bismo pre i lakše sami raspravili u svojoj kući. Ali kad se već mora, na još ovih svetih i svetlih dana, onda neka tako bude.

»Dva najvažnija pitanja novih Pravila koja su izazvala dvoboj u gledištu bila su proporcionalni izbor uprave i pitanje podele po sekcijama,« kaže g. Stanković. Da vidimo. Bio sam u Širem odboru koji je izradio Projekat pravila, bio sam i u Odboru za pravila koji je Kongres izabrao, i ni u Širem odboru ni u Odboru za pravila nije se nijedan jedini član izdvojio protiv proporcionalnog sistema izbora. Jedino što je g. Pezelj, na samom kongresu, kad je pročitano izveštaj Odbora za Pravila, u ime sekcije Zagreb, pročitao izjavu: da su oni protiv izbora proporcionalnog sistema, protiv penzionera da ulaze u Upravu, i protiv izvesnih elemenata a za sekcije po banovinama. Ova izjava je iznenadila sve, jer predstavnici sekcije Zagreb u Odboru za pravila nisu se za ovo izjašnjavali, već su u svemu bili solidarni sa ostalima. Posle podne g. Joca Oreščanin, kao član Zagrebačke sekcije izjavio je pred Kongresom da data izjava g. Pezelja nije izraz mišljenja Zagrebačke sekcije već njih nekolicine, i da će se oni sami zato obračunati u svome Poverenstvu. Sem izjave g. Pezelja ni jedan jedini glas nije se čuo na Kongresu protiv proporcionalnog izbora.

»Pitanje podele po sekcijama« rešeno je skoro jednoglasno, jer je Odbor za pravila ovo pitanje predložio kompromisno: da ostane sadašnje sekcije, a ako učitelji žele (2/3 zborova) oni se mogu organizovati i po banovinama. Jedino su uporno ostali samo za banovine delegati sarajevske sekcije i neki iz zagrebačke sekcije. Pa i oni, kad su primljena Pravila, došli su po podne i učestvovali

\* Zmota je nastala, ker prinaša »Politika« u prvem članku tudi sliko g. Rabrenovića, kakor prinaša isto sliko v članku od g. Rabrenovića, ki ga priobčujemo v današnji številki — kateri je bil pa namenjen že za zadnjo številko. **Oficijelno stališče zagrebaškega, ljubljanskega in splitskega poverjenikstva prinesemo v eni prihodnjih številki.** — Ur.

u daljem radu i time dali nesumnjivog dokaza koliko im je drago Udruženje.

Sva važna i krupna pitanja rešavana su sporazumno i gotovo jednoglasno, ali se desila i jedina nemila pojava, koju svi žalimo, i to pri izboru Uprave Udruženja. Kad je pitanje izbora Uprave došlo na red, izabrat je kandidacijski odbor u koji sam ušao i ja. G. Skulj, predsednik ljubljanske sekcije, s obzirom što će se po potvrdi novih Pravila vršiti ponovo izbor Uprave, predložio je da ostane stara uprava. Za ovaj predlog bili su i predstavnici sekcija Zagreb, Split i skoro svi članovi ostalih sekcija. Sa tim predlogom izašlo se pred Kongres. I ja sam najodlučnije zastupao taj predlog, ističući naročito potrebu, da kada smo skoro sva važna pitanja rešili sporazumno da onda utoliko pre ovo manje važno pitanje treba rešiti takođe sporazumno i jednoglasno. G. M. Stanković posle govora prišao mi je i rekao: »Milane, veliki si sada bio.« U istom smislu govorio je i g. Milan Popović i drugi. Nije se uspelo. Predlog je stavljen na glasanje i većinom glasova odbačen, što je i predsednik Kongresa konstatovao. Diskusija se nastavila i posle više govora pročitana je jedna lista nove uprave koja je aklamacijom usvojena; apstinirali su delegati sekcija Ljubljane, Zagreba (ne svi) i Splita i ostali glasali delegati sekcija Beograd i Sarajeva. I ako jako žalimo što je do ovoga došlo, moramo da podučimo ovo: a) da članovi sekcija koji su apstinirali, nisu bili lično neraspoloženi prema članovima nove Uprave, jer su pre nego su i znali za listu novoizabrane Uprave bili načelno zato, da ostane stara uprava; b) oni koji su na Kongresu dali izjavu da traže da Upravu ne ulaze penzioneri i dr., ovim traženjem da i dalje ostane stara uprava, glasali su za penzionere i ostale, jer je njih bilo u staroj upravi, a u novoj nijedan jedini više nije uzet; v) u novu upravu uzeti su skoro svi stari članovi (a bila su i tri prazna mesta čija su se mesta morala dopuniti), jer od 37 članova koliko ih ima u Upravi, uzeto je 33 — **trideset i tri stari člana**, a svega 4, četiri nova (Milan Popović, Miladin Cvijić, Damjan Rašić i Dušan Prica). U nadzorni odbor, svi do jednog, uzeti su stari. I opet kažem žaliti je što i po ovom pitanju nije došlo do jednodušnosti, ali kad nije onda prijatelji Udruženja ne smeju ovo pitanje razgrebavati, ni stavljati na velika zvona, već lečiti. I nova uprava obratila se sekcijama. U tom svome apelu ona je napomenula, da i ako je bilo izvesne »apstinencije u pogledu izbora Uprave, nje ne sme biti u pogledu rada u Udruženju...« »Za naše udruženje imaju se učiniti dve žrtve i od svih. Mi ih evo činimo...« »Mi ćemo staviti na raspoloženje i svoje položaje i svoje članstvo u Upravi...« imaće čistu i slobodnu situaciju. Kako su članovi šireg odbora isti koji su bili u prošloj godini, to će oni koji su bili da ostane stara uprava, biti u mogućnosti da situaciju Udruženja uzmu u svoje ruke... »Stoga na okup svi s devizom: **u Udruženje za Udruženje**... S obzirom na delikatnost pitanja ovaj akt koji je upućen Sekcijama Udruženja, nismo objavili ni u svome listu »N. Prosveta«, ali kad se čini prekor da se računalo na pobedu pomoću brojno najjače sekcije, da svoje poglede zasnivamo isključivo na svojoj brojnoj nadmoćnosti, ne vođemo računa o raspoloženju ostalih, da je »proporcionalni sistem u glavnome rezultirao iz ličnih planova po proporcionalnom sistemu nova Uprava nije ni birana, — onda neka nam se ne zameri što izvede iz ovog upućenog akta sada objavljujemo. Za ljude koji za svoje Udruženje daju sve što imaju i što mogu nisu zaslužili da im se ovako što kaže. Da završim. Kao što nova Uprava čini sve što može da se dode do jednodušnosti u radu svih organa i članova Udruženja, uveren sam da te gotovosti i dobre volje ima i na svima ostalim stranama, i da je nesumnjivo da će se do potpunog sporazuma i zajedničkog rada i doći. Zahvaljuje se uredništvu »Politike«, M. Rabrenović.

Beograd, 4. septembra 1930. god.

## Iz poverjenikstva UJU.

POSLOVNIK ŠOLSKOUPRAVNEGA ODBORA POV. UJU — LJUBLJANA.

(Sprejet na pokrajinski skupštini v Novem mestu dne 20. julija 1930.)

Čl. 1. Naloga odbora obstoji v sledečem:

- Čuvati objektivnost in pravičnost pri nameščenjih učiteljstva ter pri popolnjenanju upravnih mest pri prosveti;
- vzgaajati članstvo v gornjem pravcu;
- intervenerirati potom poverjenikstva v vseh slučajih kršitve gornjih načel;
- proučiti nove zakone, uredbe itd. v onih točkah, ki zadevajo učiteljski stan, šolo in prosveto sploh;
- delovati na izpremembi zakonov in uredb, ki niso v skladu s stališčem organiziranega učiteljstva ter izdelati tozadevne legalne vloge in spomenice;
- nuditi organiziranim članom pravne, nasvete, legalno pravno pomoč in varstvo.

Čl. 2. Centralni odsek je v Ljubljani, ki ima pododseke z istim delokrogom (čl. 1.) v Celju, Mariboru, Ptuj, Murski Soboti. — Gledati je na to, da si bo s časoma vsako učiteljsko društvo osnovalo svoj šolskopravni odsek, ki bo posloval v zmislu pododsekov.

Čl. 3. Centralni odsek šteje 5 do 10 članov, pododseki pa do 5 članov. Člani morajo biti v obližju sedeža, da iz tega ne nastanejo stroški za organizacijo. Izjeme sme dovoliti v izrednem slučaju na predlog ožjega sošteveta širji svet, ki tudi istim potom imenuje te člane.

Čl. 4. Odsek si izbere načelnika in stalnega poročevalca, ki je istočasno zapisnikar.